

Diversi Tractatus

Coloniae Agrippinae, 1629

Tractatus alter Theologicus De Sagis & Veneficis. Svmptvs Ex Operis
Moralis libro tertio R. P. Pauli Laymanni in Dilingana Vniuersitate publici
Canonum professoris. Seruauimus Ordinem, quem auctor ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61359)

untur, sed etiam quia alternatim, & ad tempus omnes aliquandiu inferis addicuntur. Ob quam causam etiam non est verosimile, eosdem numero spiritus perpetuo aut in aquis, aut in speluncis degere, sed pro occurrentium circumstantiarum varietate, varijs in locis, ad seducendos homines, incumbere.

21 Plenus ex scriptura varia. demonum studia & affectus describit Cassianus collat. 7. capit. 32. vbi tamen & illud, cum Trithemio commune, pia interpretatione indiget, cum ait, quosdam demonum solummodo Iocutores esse; vt non tormentis hominum, sed derisione delectentur, & illusionem contenti, fatigare potius studeant, quam nocere. Quorum similia etiam habet S. Antonius apud Athanasium in vita eiusdem: nimirum quia plus illis diuinitus non permittitur, vt recte ab Henrico Cuickio in citatum locum Cassiani annotatum. Vide quæ in simili diximus ad 1. part. S. Thom. disputa. 5. question. 1. dub. 1. de imperitia & inertia demonum. Plura de demonum tentationibus & studijs ex Patribus & historijs Coccius tom. 1. lib. 4. a. 5. & 6.

TRACTATUS alter Theologicus De Sagis & Veneficis.

SVMPTVS EX OPERIS
Moralis libro tertio R. P. Pauli
Laymanni in Dilingana Vni-
uersitate publici Canonum
professoris.

Seruauimus Ordinem, quem auctor ipse
in Opere suo exhibuit, distributa & in
certos numeros relata vniuersa
doctrina.

SVMMARIVM.

- 1 Plures feminae, quam viri veneficis obstricta sunt.
- 2 Sagas ad veram poenitentiam conuertere difficile, sed non impossibile est.
- 3 Confessarius agendo cum sagis à Iudice captis, aut condemnatis, magna prudentia uti debet.
- 4 Saga tenentur eiusdem criminis reas, quas nouerunt, Iudici prodere.
- 5 Si testis, aut denunciator testimonium suum reuocet, probabilem erroris suam rationem afferens, audiri debet.
- 6 Iudex plerumque estimare non debet reuocationem denuntiationis, post latam sententiam condemnatoriam denunciantis; etsi is morti proximus reuocet.
- 7 Confessarius frustra plerumque laborabit, si post Saga supplicium Iudici significauerit, eam reuocasse denuntiationes.

2

Qui

- 8 Qui sibi crimen morte dignum falso af-
finxit, retractare tenetur, si spes sit mor-
tis supplicium ea ratione effugiturum:
quanquam opposita sententia ob aucto-
ritatem Doctorum, in praxi probabilis
est.
- 9 Etsi Confessarius ex sacramentali Con-
fessione colligat, multo rem metu tormen-
torum confessam, re ipsa innocentem esse,
tamen iudicem de ea re monere non ex-
pedit.
- 10 Iudex mulieres de maleficio suspectas
capere, & torquere debet secundum indi-
ciorum gravitatem.
- 11 In criminibus exceptis, etsi reus confessus
non sit, damnari potest propter multipli-
catas denuntiationes personarum infama-
rum, modo sint testes eiusdem crimi-
nis particularis.
- 12 Consuetudo apud Christianos est, ut rei
ad ignem damnati non lent a morte cru-
cientur, nisi impoenitentes decedant.
- 13 Crimina morte extinguuntur, nisi ex-
cepta sint; ut heresis, veneficij &c.
- 14 Saga in carcere prius mortua, quam
crimen confessa, vel de eo convicta sit, si
nihil aliud obstat, in loco sacro sepeliri de-
bet.
- 15 Qua de crimine convicta non fuerunt,
nec confessa, non debent post mortem pu-
blica sententia infamari.
- 16 Sacra Eucharistia, & sacra sepultura
Sagis negari non potest, si iudicio adhuc
pendente, in carcere decedant.
- 17 Sacra Eucharistia ad Sagas, & alias e-
iusmodi personas cum minore solemnitate
deferenda est.
- 18 Casus implexus de obstetrico, que in-
fantes multos in nomine diaboli baptiza-
vit.

QVÆSTIO I.

Cur plures femina, quam viri cum
Diabolo paciscantur, & ma-
leficia discant?

R Espond. Quia mulieres, ob de-
fectum iudicij, & experientia, citius credunt, & facilius deci-
piuntur, quam viri: sunt magis cu-
riosa, & rerum novarum appeten-
tes; ad libidinem & luxum pronio-
res; magis item pusillanimes, atque
infirma, ut animi mœsticiam, aut
rancorem ægrè nimis ferentes, fa-
cilius quoduis, quantumvis impium
Dæmonis solacium, auxilium que ad-
mittant. Ita Binsfeld. in rubr. C. de Ma-
leficijs & Mathemat. notab. 8. Iacob Si-
manca de Cath. instit. tit. 37. num. 3. Pau-
lus Grillandus tract. de sortilegijs, quest.
7. num. 31.

QVÆSTIO II.

Quomodo Confessarius cum Sagisyl-
tro ad sacram Confessionem
accidentibus se gerere
debeat?

R Espondeo: Si mulier ad confes-
sionem veniens, ob aliqua indi-
cia, vel asserta eius, Confessario de ma-
leficijs suspecta sit; proponat illi ex
vna parte periculum animæ, in quo
veretur, nisi rite confiteatur; ex
altera verò parte obligationem ma-
ximam sigilli sacramentalis, ut
mors potius Confessario perfe-
renda sit, quam peccatum quod-
cunque

cunque pœnitentis directè, vel indirectè significare ei liceat : ideoque quæ coram Confessario tanquam Dei Vicario peccata falsa fuerit, secretissima fore, perinde ac si nulli hominum dicta essent. Quod si Confessarij exhortatione permota confiteatur, se sagam esse; plurimum expedit, vt diligenter; & exacte exquirat quo tempore, qua occasione in tale crimen lapsa fuerit: cum enim mulieres tales in dictis suis inconstantes esse soleant, enarratis circumstantijs conuinci deinde poterunt, vt quod semel dilucidè confessæ fuerant, retractare facillè non possint. Postea examinet confessam de modo, & qualitate superstitionis; vtrum ex animo Fidei Christianæ renunciarit; Diabolum adorarit; Falsa de Deo & æternitate senserit; an rebus sacris abusa sit? hominibus nocumentum intulerit in bonis fortunæ, aut corpore? numeratiam læserit personas valde coniunctas, vt maritum, parentes, liberos; item an viros Principes, Clericos, Religiosos: idque propter censuram excommunicationis, &c. Vtrum alios seduxerit, & an hi in tali crimine persistant: quia tenetur illos ad viam veritatis reducere, aut si conuerti nolint, Magistratui deferre, sicuti docet Martinus Delrius lib. 6. *disquisit. Magic. sect. 3. §. quoad interrogatoria.* Qua tamen denuntiandi obligatione non astringetur, si exinde probabile periculum immineat in suspicionem, atque capturam veniendi.

Sed quia difficile, quamuis non impossibile, est, è potestate Diaboli eripere eos, quos sibi deuinxit inito pacto, magnam operam Confessarius adhibere debet: I. Vt agnoscere incipiant hostis infestissimi mendacia, fraudes, & falsa promissa. II. Vt abiurato diabolo, fidem, ac spem in Deum concipiant, qui peccatores omnes ad se inuitat, & reuerti volentes recipit: Eximenda enim ipsis est persuasio, quam multæ habere solèt, propter pactum inquitum, à Demone liberari non posse. qua de re Barth. Spineus *de strigibus. q. 32. III.* Frequentes preces, vt litanix Sanctorum, & variæ Collectæ; quæ si vel ab ipso pœnitente, vel alio coram ipso, spiritu fidei feruente recitentur, maximam vim habent ad Diabolum repellendum. IV. Crucis signum, sacræ imagines, & reliquiæ Sanctorum, aqua, agni Dei, & similia benedicta, de quibus *Leff. l. 2. c. 44. n. 5.* V. Frequens peccatorum confessio, facta apud eandem Confessarium, qui statum hominis cognitum habet, vt congruas interrogationes formare, & apta remedia præscribere possit. VI. Fidei Catholicæ sæpius repetita confessio, frequens recitatio symboli Apostolici.

 QVÆSTIO III.

*Quomodo Confessarius se gerere debeat cum
Sagis à Iudice captis, vel con-*
demnatis?

Respondeo: De hac re tenenda
esse,

19

esse, quæ sequuntur: I. Consultum non est, ut Sagæ captæ ante iudiciale examen ad sacram Confessionem admittantur: quia spe liberationis consequendæ innocentiam tunc suâ prædicare solent: & vix adigi possunt, ut crimen confiteantur, dum timent sibi à delatione. Quamobrem consuetudo in plerisque tribunalibus viget, non admittendi Confessarium ad Reos, priusquam omni examine expedito, noxi iudicati sint. Quamvis, nisi consuetudo prohibeat, nihil obesse videtur, quominus Confessarius prudens, etiam ante iudiciale examen, Sagas, aliosue Reos suspectos accedat, ad contritionem de peccatis suis disponat; ad patientiam & obedientiam Magistratui debitam seridè cohortetur.

II. Cauere debet, ne coram Reo reprehendat, aut in dubium reuocet modum procedendi, aut sententiam Iudicis: Igitur querimoniam, præsertim à feminis plerumque mendacibus, de iniuria ipsis facta admittendæ haud sunt: cum officium Confessarii non sit talia iudicare; sed Reos ad veram pœnitentiam disponere, ad patientiam & mortem, si ita opus sit, fortiter perferendam hortari, eorundemque Confessiones audire.

III. Expedit, Confessarium utcumque cognita habere, quæ in iudicio acta fuerunt; quæ iudicia, & probationes deprehensa, quæ mira acciderunt per aquam benedictam: agnos

Dei, &c. ut si postea per inconstantiam suam coram Confessario crimina negent, refelli possint, atque conuinci; addita exhortatione, ut in vitæ suæ termino sincerè agant coram Deo, eiusque ministro Sacerdote, neque sinant se à Dæmone decipi, atque ad æternas pœnas deduci. Ita enim fiet, ut si Sagæ virum prudentem ac grauem nanciscantur, qui non facillè earum exculationibus & querelis moueatur, denique ad cor redeant, atque ad Deum conuertantur.

IV. Si Saga Confessario fateatur crimen, statim illam examinet de modis & circumstantiis, de quibus dixi qu. præced. §. Quod si Confessarii. Postea cohortetur, & disponat illam ad veram pœnitentiam, proposita magna Dei misericordia: per quam id iam consecuta sit, ut facillè ex faucibus Dæmonum eripi possit; alioquin æternum cum ipsis arsurus: animeretur ad fortiter subeundum supplicia corporis breui tempore duratura; quibus satisfacere poterit pro peccatis suis, atque diu duraturas alterius vitæ pœnas redimere. Sin autem Saga in iudicio confessa, apud Confessarium constanter dicat se innocentem esse, & tormentorum metu confessionem extorram; si eam verum dicere, consideratis circumstantiis, arbitretur, (præsertim cum in foro interno confessionis credendum sit Reo; sicuti dicenti contra se, ita & dicenti pro se) hoc casu consolari eam potest; etiam Martyres passos fuisse im-

meritos

im meritos; pœnam hanc fore illi ad mericum, atque vberem satisfactio- nem aliorum peccatorum suorum: Interim vero scire debeat, Deum non decipi, ideoque caueat, ne si innocentem se faciat contra scientiam & voluntatem Dei, cum Diabolo perpetuum luat.

20 V. Sagam de crimine suo confes- sam examinet Confessarius, vtrum consortes, siue eiusdem criminis reas, quas nouit, Iudici prodiderit: quia ad id obligatur; vt perniciosa flagitia à Magistratu impediri, atque extirpari possint. Sin vero Saga constanter asseueret, se per inuidiam, aut ob tormentorum metum innocen- tes denuntiassè, vrgere eam debet Confessarius, exposita grauissima obligatione, vt fallam denuntiatio- nem coram Iudice reuocet; etiamsi timeat, quod ob variationem & in- constantiam noua tormenta sustine- re cogetur, sicuti constat ex doctri- na Pet. Nauar. libro 2. cap. tertio numero 251. Modo spes aliqua sit, Iudicem eiusmodi reuocationi, contra prio- rem iuratum iudicalem depositio- nem, fidem aliquam habituram. Or- dinariè enim Iudices stare solent confessione, aut denuntiatione cri- minis semel iudicialiter facta, licet reuocatio eius postea interiecto tem- poris intervallo fiat, sicuti docet Abb. in cap. sicut, numero primo de testib. Couar. 2. resol. cap. 73 Iacobus Meno- chius de arbitr. iudicium quæstion. casu 108. Binsfeld. membr. 2. conclus. 5. 5.

hæc quæstio; excepto, si deponens de crimine, postea errorem suum alleget, eius probabilem rationem afferens, sicuti docet Abb. c. praterea, num. 4. de testibus cogendis, Couar. num. 8. Menoch. numero septimo. Deinde recte admonet Delrius lib. 5. f. quinto in fine, post Couar. cit. num. 8. Si ex manifestis indicijs appareat testem, aut denuntiatorem, non ex leuitate & perturbatione animi; non prece, aut suasionem testimonium suum corri- gere, aut reuocare: etiam in crimine hæresis, & maleficij à Iudice audien- dum esse: quæ tota doctrina colligi potest ex cit. cap. sicut.

Dubitant autem Doctores, vtrum Iudex attendere, & estimare debeat reuo- cationem denuntiationis, post latam senten- tiam condemnatoriam denuntiantis, quan- do is supplicio proximus sit, innocentem personam esse, quam in iudicio falso denun- tiarat? Pro parte affirmatiua quæstio- nis est; Quod instante morte nemo salutis suæ immemor censetur, sicuti docent Doctores in l. ult. Cod. ad l. Iuliam repetundarum. Ergo magna præsumptio est, reuocationem ve- ram esse, per quam proinde elidatur denuntiatio.

21 Sed negatiuam partem tenent Binsfeld. de confess. malef. memb. 2. concl. 5. 5. Videtur quod elidat. Martinus Del- rius lib. 5. disquisit. magic. sect. 5. numero quinto & alij communiter. Quia de- nuntiatio in tormentis facta, ac postea coram Iudice, & Notario ra- tificata, præsumptionem veri- tatis

tatis inducit. Ergo non eliditur per subsequentem reuocationem extraiudicalem, & non solemnem.

Ad rationem in oppositum responderetur; Denuntiationem, aut reuocationem hominis morituri (præsertim si animo perturbato sit, sicuti plerumque esse solent, qui ad supplicium ducuntur) non efficere præsumptionem certam, sicuti colligitur ex l. si quis in graui, §. 1. ff. ad SC. Syllanianum, vbi dicitur; Quod vulnerato non creditur, si mox decessurus dicat, se à Titio percussum fuisse; nisi id aliter probari possit.

23 Nihilominus, si Saga constanter Confessario ingerat, quod personam innocentem denuntiat; permittere illi, imo suadere poterit, vt publice coram populo retractet: tum quia tali reuocatione conscientiam criminis commissi pacatiorem reddet; tum quia negari non potest, talem reuocationem apertè coram Deo teste factam à morituro, aliquatenus debilitare priorem denuntiationem: vt si alia etiam indicia commissæ antea falsitatis accedant, contra denuntiatam personam procedi non debeat.

Ex dictis porro colligitur: Quod Confessarius operam suam frustra locabit, imo querimoniam, aut scandalali occasionem præbebit, si post mulieris supplicium significet Iudici, eam in extremis reuocasse denuntiationes: cum Iudices eiusmodi reuocationem non acceptent, plus fidei habentes iudiciali antea legiti-

ma factæ denuntiationi, quippe per quam quodammodo ius ipsis quaesitum est: quam extraiudiciali, eique non probatæ reuocationi.

His adde, quod Confessarius sigillum sacramentale violaret, si non accepta prius licentia, aut non declarata voluntate penitentis, Iudici, vel alteri cuiusque significaret innocentiam personæ denuntiatæ: eo ipso significans iniuriam personæ denuntiantis. Quare si in aliquo casu Confessarius arbitretur consultam fore, vt Iudicè de hac re admoneat, quia alia etiam indicia innocentiam habentur: roget mulierem, extra confessionem sibi dicat, vt hoc ipsam Iudici significare deinde possit: quippe, qui persuasum sibi habere debet, Confessarium nihil omnino eorum, quæ in confessione sacramentali accepit, siue pro Reo, siue contra Reum sint, indicare.

QVÆSTIO IV.

Si femina coram Confessario constanter neget, se Sagam esse dicatque metu grauium tormentorum se maleficii crimen sibi in iudicio affinxisse, quid agendum?

Respondeo, & dico I. Si talis persona alia peccata sua rectè confiteri, ideoque sincerè agere videatur, à Confessario absolui debet.

Dico II. Confessarius deinde hortari debet mulierem, vt considerato dedecore, quod sibi, ac familiæ suæ infe-

inferet, nec non mortis malo, cuius sibi ipsi causa existit, confessionem suam coram Iudice constanter retractet: dummodo spes aliqua sit, quod Iudex ante sententiam latam Reum retractare volentem audirurus, aut fidem aliquam habiturus sit. Multi enim Iudices stare solent confessione semel iudicialiter extra metum tormentorum facta, aut confirmata; nisi probabilissima argumenta commissæ falsitatis appareant: Tunc autem inanis & frustanea erit reuocatio, quæ nihil profutura putatur, sicut bene monet Iacob. *Simanca de Cathol. instit. tit. 13 n. 28.*

24 *Dico III* Si Italier, vel quicumque alias Reus, qui falsa confessione crimen sibi imposuit, ob quod mortis supplicio afficiendus erit, persuaderi sibi non sinat, ut retractet: quia timet, grauissima, qualia antea se passum tormenta recordatur, iterum inferenda fore, ideoque morti mauult, quam ea sustinere; hunc Confessarius denique urgere non debet, ad retractationem cum taliu tormentorum periculo: quia Reus conformare se potest sententiæ probabilis Doctorum negantium, in hoc casu obligationem retractandi sub peccato mortali incumbere: hi sunt Angelus *ver. detractio, §. 7.* Sotus *lib. 5. q. 10. a. 2.* Tolet. *lib. 5. c. 66.* Less. *lib. 2. c. 11. dub. 7. assert. 5.* Sa *ver. infamare.* Quamquam cõtraria sententia speculatiuè vera mihi videtur, quæ est Couar. *1. resol. c. 2. n. 8.* Nau. *c. 18. n. 29.* Mol. *tract. 4. disp. 37. concl. 15.* Qui e-

nim causam suæ mortis posuit, tenetur eam tollere, si possit; alioquin sui ipsius occisor erit: Sed Reus, qui sibi crimen falsò affinxit, ob quod morte puniendus est, is causam suæ occisionis posuit: Ergo tenetur eam tollere, retractando crimen falsò sibi impositum. Minor est clara: Maior declaratur simili: Si enim aliquis ignem posuit, ex quo intelligit oriturum esse incendium, nisi extinguat ignem, si possit; tanquam incendiarius damnabitur. Confirmatur: Si enim is, qui crimen falsò affinxit alteri, ob quod supplicio extremo afficietur, omnium sententia: homicida est; cur non etiam, qui sibi affinxit? cum neque suæ, neque alienæ vitæ dominus existat.

QVÆSTIO V.

Si Confessarius ex Sacramentali confessione prospicere se arbitretur, mulierem crimen metu tormentorum confessam, re vera innocentem esse, vtrum Iudicem, tanquam internuntius, & aduocatus hominis confesi, de ea re monere debeat?

25 **R**espondeo, Id consultum non esse.
I. Quia, ut suprâ dictum, Iudex huic retractationi extra iudiciali fidem nullam habebit, post publicâ Rei confessionem, aut cõuictionem.
II. Quia si sciatur, Confessarium intercedere pro Reis, quos ipse innocetes esse ex sacramentali cõfessione

suspiciatur; alij verè nocentes exinde occasionem accipient, facinora sua Confessarium callidè celandi, non sine graui sacrilegio, & animarum suarum pernicio. III. Quia si Confessarius plures Sagas, vel alios supplicij Reos audire solitus, de vniuersis, non item aliorum innocentia contestetur; hoc ipso aliorum nocentiam tacitè confirmare videtur, sicuti in simili dicam *lib. 5. tract. 6. c. 14. ver. Quinto.*

QVÆSTIO VI.

Quodnam sit Iudicis officium in processu contra maleficas?

Respondeo I. Vt nulla capiatur, & ad iudicarium processum trahatur, nisi adsit verisimile criminis commissi indicium: & non sola delatio personarum infamium: siue sola infamia ab hominibus vilibus, & improbis orta, sine probabili causa, aut coniectura, sicuti videre est apud Farinac. *l. 1. tit. 5. q. 42.* & dixi explicatius hoc *c. in fine, q. 2. II.* Vt secundum numerum delationum, & grauitatem indiciorum, deueniat ad torturam: neq; seuerius, aut sæpius Reum torqueat, quam indicia exigant. Dicunt tamen Doctores, quod in crimine hæresis (cui propter grauitatem, crimen maleficij æquiparatur, teste Binsfeld. *memb. 2. conclus. 1. §. hac questio. Delrio lib. 5. sect. 5. prope finem*) Iudices proniores esse soleant ad torturam; cum sit crimen valde

perniciosum, suapte natura occultum, ac plena probatione plerumque destitutum, *arg. l. Diuus ff. de qu. & ex communi testatur Ioanes Ro-yas tract. de heret. assert. 31. n. 296.* Addunt aliqui, dicta crimina adeò detestabilia, & perniciofa, vt quamuis interdum accidat quibusdam paucis ex denuntiantium malicia iniuriam fieri, potius id permittendum sit; quam vt bonum publicum per Magistratus dissimulationem periclitetur. Arbitror tamen dicendum esse, etiam in hoc crimine veneficij, & alijs similibus, requiri indicia absolūtè grauia, vt aliquis tanquã reus capi, & ad criminalem processum trahi possit, vt docet Delrius *lib. 5. disqu. 3.* Grauiora autem indicia necessaria sunt, si persona denunciata, vel aliter suspecta, magni nominis sit, dignitatis, aut status, v.g. clericalis. Ad torturam verò suspecto inferendam generalis regula est, *ex l. 1. ff. de questionibus;* Quod talia indicia opus sint, quibus animus Iudicis planè inclinetur ad existimandum, hominem noxium esse: vt iam nihil aliud deesse videatur, quam ipsius Rei confessio, sicuti bene explicat Marr. Delrius *lib. 5. disqu. Magicæ sect. 3. §. ad assumendas.*

Controuersia autem inter Doctores est, *Vtrum Reus de maleficio condemnari possit mortis pena propter multiplicatas personarum infamium denuntiationes, etsi ipsemet crimen confessus non sit?* Affirmant Binsfeld *de conf. malef. memb. 2. concl. 7.* Gomez *3. resolutio. 12. num.*

27 num. 18. & alij plerique, contra Pro-
sperum Farinacium *quest. 43. nu. 39.*
62. Martinum Deltrium *lib. 5. sect. 5.*
Ratio est: Quia licet depositio seu
testimonium personæ infamis mi-
nus ponderis habeat, tamen indi-
cium aliquod facit: tantoq; maius,
quandò plarium infamium perso-
narum depositiones concurrunt &
consentiant. Ergo fieri potest, tot
personas, v.g. duodecim, aut quin-
decim Sagas de proprio crimine
confessas, aliam vt sociam perseue-
ranter denuntiare, vt exinde oria-
tur indicium moraliter certum seu
indubitatum, quod plena proba-
tioni in criminib. exceptis, suapte
natura occultis, æquivalere debet.

Hæc sententia vera est, per se lo-
quendo, & secundum eam in praxi
procedendum est in hæresis crimi-
ne. Verùm quod attinet ad crimen
sagarum seu maleficarum, alia diffi-
cultas non modica se offert. Nam
vt testimonia, seu depositiones plu-
rium ad condemnationem homi-
nis non confessi sufficiant, debent
ij esse contestes, id est, testificari de
eodem facto particulari, sicuti su-
ptà ex communi docet. Atqui existi-
mo, vix vnquam accidere, vt de-
cem, aut duodecim Sagæ in ean-
dem personam denuntiando con-
sentientes, de eodem particulari fa-
cto contestentur. Aut enim con-
fessæ, & de socijs interrogatæ id so-
lùm dicunt, Titiam quoque malefi-
cā esse: cuiusmodi tamen denuntia-
tiones, nisi particularium factorum

indicijs specificentur, nihil aliud
generare possunt, quàm infamiam
commissi criminis; quæ si sola sit,
patùm probat. Accedit hoc loco,
quòd maleficæ interrogatæ de so-
cijs interdum aliquas prodant; non
quia eas verè tales esse sciunt, sed
quia propter earandem in hoc ge-
nere infamiam, vel antecedentem
capturam, tales esse suspiciantur. Sin
verò vltèrius examinatæ specialia
facta denuntient, vix accider, vt
multæ in eodem particulari cōsen-
tiant: sed vna dicet, se ante tres an-
nos: altera se ante duos annos Ti-
tiam in conuentu Sagarum, ac Dæ-
monum vidisse: tertia, se eandem
sociam habuisse in creanda tem-
pestate: quarta se sociam habu-
isse in alio magiæ genere. Cuius-
modi denuntiationes infamium
personarum, quantumuis multipli-
citas, si solæ sint, & non alijs gra-
uioribus indicatijs, aut testimonijs
confirmatæ, arbitror ad condem-
natoriam sententiã haud sufficere.

QVÆSTIO VII.

*Vtrum condemnati ad ignem viui combu-
rendi, an prius strangulandi sint?*

Resp. ex doctrina Couar. 2. *resol. cap.*
10. nu. 9. Iulij Clari 5. *fin. q. 99. n. 7.*
Binsfeld. *cit. memb. 2. concl. 7. dub. 4.* &
dico I. Si lex ob criminis atrocita-
tem iubeat Reum igne comburi,
o z . intel-

intelligitur, vt viuis comburatur: Consequenter Iudex id legis præscriptum exequi debet; nisi sit sapremus, qui in lege dispensare possit, vel nisi ob circumstantias, epikeia dicter, legis rigorem in casu particulari mitigandum esse: quæ de re vide Prosp. Farinac. in pract. criminali q. 17. n. 5.

28

Dico II. Consuetudo apud Christianos viget, vt Rei ad ignem damnari non lenta morte, absque omni subsidio, crucientur; ne in desperationem, aliudve graue peccatum incidant, atque impenitentes decedant: sed quibusdam locis pectori illorum puluis tormentarius appenditur, cuius concussionem extinguantur. Excipe: Nisi impenitentes, & in crimine pertinaces persenerent hæretici, aut malefici; tum viui, absque subsidio, non immeritò cremantur: cum cesserit ratio, cur pœna legibus decreta mitigari debeat.

QVÆSTIO VIII.

An, & quatenus Saga, si in carcere moriantur, de crimine infamari, aut damnari possint?

29

Respondeo, & dico I. Licet ordinariè crimina, eorumque pœnæ morte extinguantur, sicuti habetur l. 1. & 2. C. si Reus, vel Accusator mortuus sit, & l. Lucius. ff. de iure fisci: tamen id locum non habet in criminibus exceptis: cuiusmodi est v. g. crimen desertæ militiæ, l. defunctorum, C. de re:

militari, lib. 12. Crimen læsæ Maiestatis, l. vlt. C. ad l. Iuliam Maiest. Crimen hæresis, l. Manichæos, Cod. de hæreticis, Crimen Apostasiæ, l. hi qui, Cod. de apostatis. Crimen beneficij, seu maleficij, quippe quod secundum præxin forensem, hæresi æquiparatur. In eiusmodi, inquam, Reus conuictus, aut antea confessus, etiam post mortem damnari, aut bona eius confiscari possunt, sicuti docet Gl. in cit. l. 1. C. si Reus, vel Accusator, Gomez 3. resol. c. 1. num. 8. Clarus cit. §. fin. qu. 51. n. 13. Martinus Delrius lib. 5. sect. 19. Quamobrem quibusdam locis consuetudo est, vt tali casu Saga, si in carcere, post iuridicam criminis confessionem, aut conuictionem, mortuæ sint, publico loco crementur. Idemque in alijs grauissimis criminibus puta hæresis, læsæ Maiestatis, sodomix, latrocinij factitari solitum esse, vt cadauer hominis in tali crimine notoriè deprehensi, conuicti, aut confessi, post eius mortem cremetur, aut furca suspendatur, restis est Gomez cit. c. 1. n. 81. Clarus nu. 15.

Dico II. Si Saga in carcere moriantur, antequam crimen confessa, vel de eo conuicta est (nisi aliud obstat) in sacro loco sepeliri debet: tātū abest, vt corpus eius cremari, aut memoria seu fama eius publicè damnari possit. Ita ex cōmuni Delrius loc. cit. Excipe I. Nisi Reus in carcere sibi ipsi mortem conscuerit, tunc corpus eius igne comburi, vel furca suspendi iure potest: cum

30

cen-

cenfeatur crimen, tali pœna (vt po-
nimus) dignum, ipfo facto confite-
ri, ficut docet Gomez *cit. c. 1. num. 79.*
Copraru. 2. *refolut. c. 2.* Delrius *cit. ca.*
19. & videri potest Menoch. *de arbitr.*
99. *cafu 285.* Sed etfi Saga, verbi gra-
tia, libi ipfi necem adferens, ante
mortem de crimine doleat, confi-
teatur, imò & Euchariftiæ sacramē-
tum accipiat, nihilominus Iu-
dex tribunalis fui confuetudinem
fequi potest, vt eius, tāquam de cri-
mine suo confeffæ, cadauer creme-
tur, memoria damnetur, bona con-
fifcentur: cūm pœnitentia illa sa-
cramentalis foro externo nihil præ-
iudicij adferre soleat.

Excipe II. Iudex permittens cor-
pus feptulturæ tradi, tamen protesta-
ri poterit, quod litem contra male-
ficum cœptam profequi velit, citatis
ad defenfionem ijs quorum inter-
eft, ficuti & in hærefis crimine fer-
uatur, teftè Delrio l. c. Verum hoc
ius agendi contra defunctum, quin-
quennij tantum fpatio durat, fecū-
dum ciuile ius, ficuti colligitur *ex l. fi*
quis defunctum, Cod. de apoflatis, & docet
Gloff. recepta in l. Manichæos, *Cod. de*
hereticis, ver. fubire, Clarus *quæftion. 51.*
numer. 14. Gomez *numer. 81.* In foro
autem canonico quid obferuandum
fit, videre eft in c. 2. *de præfcript. in 6.*

31 Corollarium. Reprehendenda
eft praxis quorundam Iudicum, qui
in promulgata fententia Sagæ ad
mortem damnatæ, aliam extra, aut
intra carcerem defunctam interdū
nominant; quod verbi gratia, fuerit

focia, aut magiftra artis magicæ, cum
tamen de hoc crimine contumæta nō
fuerit, nec confeffa. Quare iniquum
effe videtur, talem publica fenten-
tia veluti damnatam, infamare. Si ta-
men vehementiffima, & quali indu-
bitata indicia habeantur, vt fi quin-
que, aut fex Sagæ cum debitis cir-
cumftantijs ac coniecturis, conftan-
ter affeuerarent de aliqua defuncta,
quod fuiffet magiftra in hoc genere
magiæ; tolerari potest confuetudo,
vt in promulgatione nominetur, fi
de hoc crimine iam publicè infama-
ta fuerit.

QVÆSTIO IX.

An S. Euchariftia Sagis in carcere
morituris ministrari
debeat?

NON loquor de ijs, quæ ad fup-
plicium mortis ducendæ funt,
quibus (ficuti & alijs Reis damna-
tis) facrum Viaticum fi pœnitentes,
& confeffæ funt, negari non poffe,
dicam *lib. 5. tract. 4. c. 6. numer. 13.* & vi-
deri potest Binsfeld. *memb. 2. conclus.*
7. dub. 5.

Ad propofitam autem quæftio-
nem refpondeo, & dico I. Si mulier
de veneficijs valdè fufpecta, crimen
non confiteatur (fiue torta fit, fiue
non torta propter corporis infirmi-
tatem, factum in vtero &c.) fæcra
Euchariftia priuari non potest; fi pe-
tat, & sacramentaliter confeffa fit.
Est communis, & probatur ex regu-
la canonica: Cui sacramentum re-
conciliationis feu pœnitentiæ da-
tur,

tur, neque viaticum negandum est. Atque extrēdi debet assertio I. ut locum etiam habeat, etsi mulier crimē in tortura confessā sit; sed postea in publico iudicio reuocari: quia confessio in tortura, nisi postea ratificetur, nō censetur esse alicuius momenti. II. Etsi mulier corā Iudice, & Notario extra torturam crimen confessā sit, postea tamen reuocari, alatis iudicijs ratiſtatis, ob quę Iudex, propter variationē & inconstantiam; ad nouo tormenta deuenerit; si ea mulier constanter pertulit, censetur expurgasse priorē confessionē. Quare si postea in dicta retractatione, seu contestatione innocentiam perseueret, non debet in mortis periculo constituta sacramentis priuari. Neque his obstat, in quibusdam tribunalibus consuetudinem esse, ut confessio semel facta non nisi per tres torturas purgetur: nā, ut ratiſtā, hanc praxin iuri conformem nō esse; quia tortura expurgat antecedentes criminis præsumptiones, sicuti ex communi Farinacius *q. 4. n. 26. & q. 40 n. 2. Delrius lib. 5. f. 9. §. ceterum:* saltem illa extendi non debet ad sacramentorum subtractionem. Et enim sacramenta morituro negati non possunt, nisi constet, eum esse in statu peccati mortalis: de tali autē muliere, quę crimen semel confessā, postea retractauit, non constat esse in statu mortalis peccati, videlicet falsę, & pertinacis reuocationis. Alioquin enim Iudex non debuisset eam torturę subijcere: cūm tortura

adhibenda sit tantūm in causa dubia ad dignoscendam veritatem.

Dico II. Etsi mulier de crimine confessā, vel secundum præsumptionē fori externi cōuicta sit; si tamen corā Confessario, post seriam admonitionem, constanter neget, fides ei habenda est in foro conscientię; idēque a peccatis absoluenta, & sacro Viatico ante diem supplicij munienda est, sicuti constat ex ijs, quę supra dixi *q. 3.* Data opera dixi, *Corā Confessario*, videlicet in secreto: si enim post Confessionem sacramentalem palam dixit, se innocētē esse; Cōmuniō illi neganda est, propter scādalum: quia publicē præsuntur mendax, pertinax; atque impēnitens.

His quędam addēda sunt: *Primū.* Quod dixi de sacro Viatico, non esse denegandum mulieribus, si iudicio adhuc pendēte in carcere decolaturę putētur; idēm fermē sentiendū de sacra sepultura, non esse negandam decedētibus, si de crimine, neq; sufficienter conuictę, neq; confessę fuerint. *Ratio est:* Quia consuetudo illa denegandi sepulturam maleficis, alijs (ve Reis, licet ante mortem sacramentis muniti fuerint; locum tantūm habet in damnatis, vel quorum memoria etiam post mortem damnari potest: horum autem, qui crimen nec confessi, neque de eo sufficienter conuicti sunt, memoria damnari nō potest. Ergo non debēt sacra sepultura priuari. Ceterūm, contra mulierem, crimen maleficij
confi-

confiteri reculantē, vehementissima atque indubitata indicia adsint, improbari non potest praxis, ut ipsi mortuę propter violentā pręsumptionem criminis, sacra sepultura denegetur. Quamquam eiusmodi homini sacramentaliter confessa sacrū Viaticum negare non oportet: quia indicia illa & pręsumptiones fori externi transferri non debent ad internum conscientię examen, & Iudici spirituali, seu Confessario committitur.

Alterum. Si sacra Eucharistia ad Sagas, & alias eiusmodi personas infames deferenda sit, cum minore id solemnitate fieri conuenit; ideoque pulsus cępanę per plateas, & magnus comitatus omitti potest. Neque tamen etiam omnino clām S. Eucharistia deferenda est; perinde, ac si id indecens sit, ideoque nemo scire debeat. Simili ratione dicendum in casibus, quibus Sagę, vel similes Rei in carcere decedentes, vel ultimo supplicio affecti sacre sepulture tradi possunt; non esse id agendum magna cum solemnitate, & cum publicis exequijs; neque tamen etiam omnino clanculum atque furtiuę, sed cum ceremonijs saltem pręcipuis, & quasi substantialibus, quę in Rituali pręscriptę sunt. Interim pietatis opus exercent sanguine iuncti & amici, si pro condemnatis, & supplicio affectis priuatim orent, Sacrificia offerant, vel offerri curent, modo non constet, aut vehemens

pręsumptio sit, impęnitentes decessisse.

Corollarij loco hic aduicere licet casum difficilem & perplexum, at difficiliorem in praxi, ex eodem auctore. Obsterix quędam, pauper mulier, confitetur Sacerdoti, se 40. circiter infantes baptizasse in nomine Zabulon; quibus postea a Paracho, sine alio baptismo, ceremonia tantum adhibita fuerunt. Persona autem illa non rectę baptizata partim mortua sunt, partim adhuc viuunt; sed ferme per varia oppida, vel etiam regiones dispersę: ut, consideratis omnibus, nullus modus excogitari possit, quo illis defectus Baptismi significetur, nisi mulier Magistratus se prodar, & extremum supplicium subire debeat. Queritur, quid Confessario hic agendum?

Respondendum videtur; quod Confessarius imprimis mulieri explicare debet grauitatem peccati sui, & spirituale damnum, quod hominibus a se perpetrę baptizatis accidit; inducere etiam ad renuntiaandum Diabolo, si cum eo (quod verisimile est) pactum habeat: Quod si eam semel, iterum, vel sæpius, si opus sit, instruatam & catechizatam, rectę dispositam existimet, & verum propositum concepisse non solum abstinendi in posterum ab eiusmodi sacrilegijs, sed etiam satisfaciendi, & pręstandi ea, ad quę Confessarius eam obligatam esse indicauerit, tunc, si hæc promiserit mulier, a peccatis absoluenda est.

Deinde verò seu in ipsa Cõfessione, seu postea, tempore magis opportuno,

tuno, Cōfessarius operam dare debet, vt in muliere excitet desiderium plenè satisfaciendi pro peccatis suis, & reparandi spirituale magnum dānum, quod innocentibus intulit; & ea propter extremum supplicium corporis libenter sustinendi ad salutem animæ suæ & aliorum, seq; ipsam ad hoc offerendi. Quod si autē Cōfessarius ab isto tam heroico facto mulierem suapte natura infirmam, planè abhorrentem conspiciat, non illam vrgendam multum arbitror, dicendo v.g. aliter saluam fieri non posse; ne omnino in desperationem agatur, & in retia Diaboli recidat: sed contentus esse debet, si mulier in posterum à peccatis & sacrilegijs eiusmodi abstinere firmiter proponat. Licet enim, casum istum speculatiuè considerando, probabilissimum videatur, quod hæc mulier teneatur seipsam Magistratui prodero: quia salus corporis ex lege Charitatis postponenda est salutis animæ, præsertim non ad vnus,

sed plurium personarum: Imò hæc obligatio ex iustitia esse videtur: quādoquidem ipsamet mulier homines illos innocentes in salutis sue discrimen per summam iniuriam coniecit: Tamen hic ipse discutiendus fortasse non tam certus est, vt à nemine in dubium reuocari possit: propterea, quod licet maius in genere suo absolutè consideratum sit spirituale, quàm corporale dānum; tamen corporale in hoc casu maximum & certissimum est, non item spirituale; cum homines illi ^{per} contritionem saluari possint. Sed quid quid sit de hac responsione, saltem mulier, vt ponimus, obligationem hanc seipsam prodendi & ad mortem offerendi non agnoscit: edocere autem illam probabiliter ignorantem in re non omnino euidenter, consultum non est, si Cōfessarius arbitretur, se non persuasurum, sed magis obfuturum.

* * *

LECTO